

**31. INSTRUKCJA NA WYPADEK ATAKU TERRORYSTYCZNEGO
W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 2
IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI W ŁĘCZNEJ**

W oparciu o:

- Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych - Dz. U. z 2016 r. poz. 904,

- Narodowy Program Antyterrorystyczny na lata 2015 – 2019

ustala się poniższe zasady dotyczące zachowania w wypadku ataku terrorystycznego w Szkole Podstawowej nr 2 w Łęcznej.

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

I. Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 2 w Łęcznej jest odpowiedzialny za:

1. Zapoznanie podległych mu pracowników z instrukcją postępowania na wypadek ataku terrorystycznego oraz z wytycznymi zespołu antyterrorystycznego.
2. Umieszczenie w miejscu pracy w sposób dostępny dla wszystkich pracowników instrukcji postępowania na wypadek ataku terrorystycznego na Szkołę Podstawową nr 2, z wyeksponowaniem informacji o numerach telefonów alarmowych.
3. Sprawdzanie zgłoszeń podległych pracowników o podejrzanych przedmiotach lub substancjach.
4. Przekazanie członkom zespołu antyterrorystycznego listy osób, które miały kontakt z podejrzaną przesyłką lub substancją.
5. Niezwłoczne zawiadomienie zespołu antyterrorystycznego oraz właściwych służb (Policja, Straż Pożarna) o ujawnionych podejrzanych przedmiotach i substancjach.
6. Organizację i nadzór nad ewakuacją uczniów i pracowników w przypadku jej ogłoszenia.
7. Zabezpieczenie mienia Szkoły Podstawowej nr 2 i jej pracowników w przypadku ogłoszenia ewakuacji.
8. Właściwe wykonanie poleceń zespołu kierującego akcją antyterrorystyczną.
9. Po ewakuacji - sprawdzenie obecności uczniów i pracowników.
10. W przypadku stwierdzenia, iż nie wszyscy uczniowie i pracownicy zostali ewakuowani poinformowanie o tym fakcie zespołu antyterrorystycznego i przekazanie informacji o prawdopodobnym miejscu ich przebywania.

II. Pracownicy Szkoły Podstawowej nr 2 zobowiązani są w szczególności do:

1. Stosowania procedur określonych niniejszą instrukcją.
2. Bezwłocznego wykonania poleceń kierującego akcją antyterrorystyczną.
3. Utrzymania ładu i porządku umożliwiającego natychmiastowe stwierdzenie obecności podejrzanych przedmiotów.
4. Zwracania uwagi na osoby obce, przebywające na terenie placówki.
5. Zwracania uwagi na sytuacje podejrzane, mające miejsce w bezpośrednim sąsiedztwie placówki.
6. Niezwłocznego poinformowania dyrekcji o wykrytych podejrzanych przedmiotach, substancjach lub innych okolicznościach powodujących uzasadnione podejrzenie zagrożenia.
7. Odpowiedniego zabezpieczenia miejsca, w którym wykryto podejrzane przedmioty lub substancje.

II. ZESPÓŁ ANTYTERRORYSTYCZNY

1. Ustanawia się zespół antyterrorystyczny w składzie:
  - a) Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 2,
  - b) Wicedyrektor Szkoły Podstawowej nr 2,
  - c) Kierownik administracji.
2. Zespół antyterrorystyczny w szczególności w zależności od potrzeb:
  - a) nakazuje przeprowadzenie ćwiczeń i symulacji, ocenia je, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości nakazuje przeprowadzenie szkolenia dodatkowego celem wyeliminowania nieprawidłowości w stosowaniu procedur,
  - b) określa drogi ewakuacji oraz punkty, w których ma nastąpić zbiórka uczniów i pracowników SP nr 2 po ewakuacji,
  - c) wydaje polecenie wyemitowania odpowiedniego sygnału dźwiękowego, współpracuje z właściwymi służbami, przekazuje dane o rodzaju zagrożenia, przekazuje dane o miejscu ujawnienia źródła zagrożenia i najszybszej drodze dotarcia do niego, przekazuje listy osób, które miały kontakt z podejrzana przesyłką lub substancją,
  - d) nakazuje odcięcie od budynku źródeł zasilania: energią, wodą, gazem, nakazuje odnalezienie i odseparowanie pracowników, którzy mieli kontakt podejrzaną przesyłką lub substancją,

III. SYGNAŁ DŹWIĘKOWY

Ustala się następujący sygnał dźwiękowy:

1. Seria czterech gwizdków lub dzwonek z 5-cio sekundowymi przerwami gwizdek długi - przerwa (5 sekund) - gwizdek długi - przerwa (5 sekund) - gwizdek długi - przerwa (5 sekund) - gwizdek długi oznacza nakaz zabrania tornistrów i rzeczy osobistych oraz natychmiastowej ewakuacji zgodnej z drogą ewakuacyjną. Uczniowie opuszczają teren pod opieką nauczycieli.
2. Dwie następujące po sobie serie sygnałów dźwiękowych: oznaczają informację o zagrożeniu atakiem terrorystycznym i nakaz pozostania w pomieszczeniu oraz polecenie wyłączenia telefonów komórkowych. W czasie przerwy po usłyszeniu sygnału uczniowie gromadzą się przed klasą, w której będą się odbywać zajęcia,
3. Dwa krótkie sygnały: sygnał krótki (5 sekund) - przerwa (5 sekund) - sygnał krótki (5 sekund) oznaczają odwołanie alarmu.

W przypadku wyemitowania sygnału ewakuacji:

1. Pracownicy dydaktyczni zobowiązani są do natychmiastowego opuszczenia w spokoju wraz z uczniami miejsca pracy i udania się ustaloną drogą ewakuacji (zgodnie z rozmieszczonymi strzałkami wskazującymi drogi ewakuacji do wyjść ewakuacyjnych do punktu zbiórki wg instrukcji bezpieczeństwa przeciwpożarowego).
2. Pracownicy administracyjni zobowiązani są do zabezpieczenia dokumentów i udania się ustaloną drogą ewakuacji do punktu zbiórki - boisko sportowe od strony ul. Gwarków (zgodnie z rozmieszczonymi strzałkami wskazującymi drogi ewakuacji do wyjść ewakuacyjnych do punktu zbiórki wg instrukcji bezpieczeństwa przeciwpożarowego).
3. Na miejscu zbiórki sprawdzana jest lista obecności uczniów i pracowników. Osoba odpowiedzialna za daną grupę (w wypadku uczniów- nauczyciel mający lekcje z klasą w czasie ogłoszenia alarmu) ma zdać relację osobie kierującej akcją o stanie osobowym grup.

IV. ZAWIADOMIENIE POLICJI LUB INNYCH

1. Do zawiadamiania policji lub innych jednostek upoważnieni są wyłącznie Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 2, wicedyrektorzy, członkowie zespołu antyterrorystycznego oraz osoby, którym Dyrektor powierzył funkcję.
2. Dokonując zawiadomienia o źródle zagrożenia należy podać:

- a) swoje nazwisko oraz numer telefonu
- b) rodzaj zagrożenia i wskazujące nań przesłanki (podejrzane osoby, pozostawiony bez dozoru pakunek, informacja przekazana przez inną osobę)
- c) adres zagrożonego obiektu, możliwie dokładny opis miejsca i podejrzanych osób, przedmiotów lub zjawisk (np. pojawiające się nagle u wielu osób podrażnienia oczu i dróg oddechowych)

V. WYKAZ TELEFONÓW ALARMOWYCH:

999- Pogotowie Ratunkowe,

998- Straż Pożarna,

997- Policja,

987- Wojewódzkie Centra Zarządzania Kryzysowego,

112 - Telefon Ratunkowy (tylko z telefonu komórkowego)

VII. SZCZEGÓŁOWE PROCEDURY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK ZAGROŻENIA

Sposób postępowania w przypadku wtargnięcia napastników do obiektu

1. Poddać się woli napastników – wykonywać ściśle ich polecenia.
2. Starać się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracać się do uczniów po imieniu – zwiększa to szansę ich przetrwania).
3. Pytać zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.
4. Zapamiętać szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
5. Starać się uspokoić dzieci – zapanować w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
6. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
  - nie pozwolić dzieciom opuszczać pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
  - nakazać dzieciom położyć się na podłodze.
7. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonywać polecenia grupy antyterrorystycznej.

UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.

8. Po zakończeniu akcji:

- należy sprawdzić obecność dzieci, o braku któregokolwiek dziecka należy poinformować policję,
- nie należy pozwolić żadnemu z dzieci na samodzielny wrót do domu,
- należy prowadzić ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

Użycie broni palnej na terenie szkoły

W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem należy:

1. Nakazać dzieciom położyć się na podłodze.
2. Starać się uspokoić dzieci.
3. Dopilnować, aby dzieci nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnować, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
5. O ile to możliwe, zadzwonić pod jeden z numerów alarmowych.

UWAGA! Nie należy rozłączać się i, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.

6. Po opanowaniu sytuacji:
  - upewnić się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdzić, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
  - zadzwonić lub wyznaczyć osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych
  - udzielić pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
  - w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podjąć odpowiednie do sytuacji działania.
  - zapewnić osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

Zagrożenie bombowe

Symptomy wystąpienia zagrożenia:

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

1. Zainteresowania i uwagi wymagają:
  - rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób,
  - pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp.,
  - osoby wyglądające na obcokrajowców,
  - osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,

- samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).
- 2. Należy pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.
- 3. O swoich spostrzeżeniach należy poinformować dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia odpowiednie służby: Straż Miejską lub policję.

Postępowanie w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić dyrekcji szkoły.
2. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - policję, Straż Miejską.
3. Dyrektor nakazuje ewakuację budynku zgodnie z procedurami.
Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje:
  - rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot),
  - treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego;
  - numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
5. Wskazane jest uzyskanie od policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego:

1. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
2. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.

3. Po przybyciu policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
4. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia funkcjonariuszy.
5. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia ładunku wybuchowego, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
6. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
7. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
8. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
9. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając tylko niezbędne rzeczy osobiste.
10. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

Procedury zachowania się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia ładunku wybuchowego:

1. Podczas działań związanych z neutralizacją ładunku wybuchowego należy zastosować się do poleceń policji.
2. Ciekawość może być niebezpieczna- należy jak najszybciej oddalić się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze należy informować o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę.
3. Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji należy niezwłocznie udać się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub wskazaniami upoważnionych osób.

Informacja o podłożeniu ładunku wybuchowego

1. W przypadku przyjęcia telefonu informującego o podłożeniu ładunku wybuchowego, albo o innym źródle zagrożenia, rozmowę należy prowadzić z zachowaniem następujących zasad:

- a) rozmowę należy prowadzić spokojnie i uprzejmie, tak by trwała ona jak najdłużej,
- b) w trakcie rozmowy należy dążyć do uzyskania jak największej ilości informacji o zgłaszającym, posiadanej przez niego wiedzy o terenie lub obiekcie zamachu oraz rodzaju podłożonego ładunku i czasie jego aktywacji.

W szczególności należy uzyskać dane dotyczące:

- umiejscowienia ładunku lub źródła zagrożenia,
- wyglądu ładunku lub źródła zagrożenia,
- sposobie i czasie aktywacji ładunku,
- pobudek działania osoby informującej,
- ewentualnych żądań informującego, których spełnienie spowoduje odstąpienie przez niego od aktywacji ładunku lub źródła zagrożenia,

c) należy zapamiętać jak najwięcej z rozmowy,

- jeżeli jest taka możliwość, nagrać rozmowę – jeśli nie – zapisywać informacje,
- jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisać ten numer,
- jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpieczyć ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekazać ją policji.

2. Prowadząc rozmowę z osobą informującą o zagrożeniu należy zwrócić szczególną uwagę na:

- a) sposób wysławiania się,
- b) sposób posługiwania się językiem polskim (wyrażenia subkulturowe, wyrażenia gwarowe, obcy akcent),
- c) intonację głosu (zdenerwowany, pobudzony, spokojny i zrównoważony, itp.).
- d) dźwięki towarzyszące - tło dźwiękowe (pomocny kwestionariusz).

3. O przeprowadzonej rozmowie i jej treści należy natychmiast powiadomić bezpośredniego przełożonego lub członka zespołu antyterrorystycznego.

4. Nie odkładać jako pierwszy słuchawki.

5. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwonić pod jeden z numerów alarmowych

6. Zaalarmować dyrektora szkoły.

7. Dyrektor powiadamia Kuratorium Oświaty.

8. Powiadomić o zagrożeniu personel szkoły w sposób niewywołujący paniki!

9. Dyrektor zarządza ewakuację zgodnie z obowiązującą instrukcją.

UWAGA! Należy poinstruować uczniów o zabraniu ze sobą rzeczy osobistych.

10. Zabezpieczyć ważne dokumenty.
11. Wyłączyć lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
12. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykać go i nie otwierać.
13. W miarę możliwości ograniczyć dostęp osobom postronnym.
14. Dokonać próby ustalenia właściciela przedmiotu.
15. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosować się do ich zaleceń.

Sposób sprawdzenia pomieszczeń.

1. W przypadku ogłoszenia alarmu lub stwierdzenia w pomieszczeniu nieprawidłowości będącej wynikiem ingerencji osób trzecich, osoba odpowiedzialna za dane pomieszczenie dokonuje jego sprawdzenia poprzez ocenę czy:
  - a) znajdują się w nim przedmioty, urządzenia, paczki, których wcześniej w pomieszczeniu nie było, a które mogły zostać wniesione i pozostawione,
  - b) widnieją ślady przemieszczania wyposażenia,
  - c) w wyglądzie zewnętrznym przedmiotów, rzeczy lub urządzeń znajdujących się w pomieszczeniu zaszły zmiany świadczące o ingerencji osób trzecich, jak np.:
    - podłączenie dodatkowych kabli,
    - emitowanie przez urządzenie dodatkowych sygnałów świetlnych, dźwiękowych lub innych nietypowych sygnałów.
2. Przedmiotów, w których zauważono zmiany nie wolno dotykać.
3. Pracownik, który zauważył zmiany niezwłocznie informuje przełożonego lub członka zespołu antyterrorystycznego o zaobserwowanych zmianach i zabezpiecza pomieszczenie tak, by żadna inna osoba nie miała do niego dostępu.
4. Po zabezpieczeniu podejrzanego przedmiotu w pomieszczeniu, gdzie został on ujawniony, należy zamknąć okna, wyłączyć systemy wentylacji i tak zabezpieczyć drzwi, aby zminimalizować wymianę powietrza z innymi pomieszczeniami (jeśli podejrzewamy substancję toksyczną).
5. Pracownik, który miał fizyczny kontakt z podejrzanym przedmiotem, winien jak najszybciej, w zależności od sytuacji umyć ręce lub skorzystać z prysznica, stosując mydło.
6. Pracownik, który ujawnił podejrzaną przedmiot zobowiązany jest unikać kontaktu z innymi osobami oraz niezwłocznie sporządzić listę osób, które miały z nią kontakt.

Po wybuchu należy:

1. Ocenić sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnić się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoić pod jeden z numerów alarmowych.
3. Udzielić pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdzić bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządzić przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podjąć działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosować się do ich zaleceń

Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu

1. Nauczyciele i pracownicy placówki/szkoły po zakończeniu kryzysu zobowiązani są do zapewnienia wsparcia i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa. Specyficzne dla interwencji kryzysowej jest to, że należy ją podjąć niezwłocznie po wydarzeniu, tak szybko, jak to tylko możliwe.
2. W sytuacji kryzysowej dyrektor/wicedyrektor zobowiązany jest zwrócić się o pomoc psychologiczną do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej i PCPR.
3. Wychowawca jest osobą towarzyszącą psychologowi/psychologom w jego/w ich oddziaływaniu terapeutycznym. Inni pracownicy powinni być świadomi wagi tego problemu.
4. O czym opiekunowie powinni wiedzieć?
  - należy ucznia wysłuchać
  - dać uczniowi emocjonalne wsparcie ułatwiające emocjonalne odreagowanie
  - przeciwdziałać tendencjom do zaprzeczania
  - dokonać oceny dotychczasowych sposobów radzenia sobie
  - szukać sprawdzonych strategii działania
  - stworzyć plan pomocy.
5. Czego opiekunowie powinni unikać:
  - pocieszania
  - dawania rad
  - pouczania

- tłumienia reakcji emocjonalnych (np. zdania typu: ”będzie dobrze”, ”nie płacz już”, „uspokój się”)
  - pospieszania w działaniu
  - wymuszania szybkich decyzji
  - zbyt szybkiego podawania leków uspokajających.
6. Normalną reakcją na sytuację kryzysową jest reakcja tzw. stresu traumatycznego – to zespół zachowań, reakcji emocjonalnych i myśli związanych z wydarzeniem traumatycznym. Za czas trwania tej reakcji jako normalnej, przyjmuje się okres uczestnictwa w zdarzeniu kryzysowym do około 6 miesięcy po nim.
7. Wtedy uczniowie mogą:
- unikać rozmów o zdarzeniu lub nadmiernie się na nim koncentrować,
  - mieć nawracające, natrętne wspomnienia, bawić się w sytuację traumatyczną,
  - mieć koszmary senne,
  - doświadczać negatywnych emocji w sytuacjach związanych ze wspomnieniem traumy,
  - „nie pamiętać” – psychologiczna amnezja.
8. Ponadto można u nich zaobserwować spadek zainteresowań, regres w rozwoju, poczucie wyobcowania, strach przed planowaniem przyszłości, nadwrażliwość na bodźce, wspomnienia napadowe wywołane przez bodziec podobny, zaburzenia zachowania (agresja, picie alkoholu, palenie papierosów, obgryzanie paznokci itp.)
9. Aby normalna reakcja na kryzys nie przerodziła się w chroniczną - nauczyciele, wychowawcy powinni zadbać o pomoc psychologa, stworzyć klimat umożliwiający mówieniu o rzeczach trudnych, zapewnić dzieciom/młodzieży możliwość powrotu do normalnych zajęć i rytmu dnia, nie bagatelizować ich przeżyć, dawać jasne wytłumaczenia sytuacji, być z dziećmi/młodzieżą

Sposób postępowania z substancjami niewiadomego pochodzenia.

1. W przypadku ujawnienia substancji niewiadomego pochodzenia, jak np. rozsypujący się z przesyłki proszek czy wyciekająca z bagażu ciecz, należy nieznaną substancję zabezpieczyć poprzez przykrycie jej materiałem hamującym rozprzestrzenianie się (np. wykorzystując ubranie, papier, folię).
2. Dokonując zabezpieczenia, należy unikać kontaktu z substancją.
3. Po dokonaniu zabezpieczenia, do podejrzanej substancji nie wolno się zbliżać.

4. Po zabezpieczeniu substancji w pomieszczeniu, gdzie doszło do jej ujawnienia, należy zamknąć okna, wyłączyć systemy wentylacji i tak zabezpieczyć drzwi, aby zminimalizować wymianę powietrza z innymi pomieszczeniami.
5. Pracownik niezwłocznie powinien poinformować przełożonego lub członka zespołu antyterrorystycznego, o ujawnionej substancji i zabezpieczyć tak miejsce ujawnienia, by żadna inna osoba nie miała do niego dostępu.
6. Starać się uspokoić dzieci, dać im wypowiedzieć się, wysłuchać je.
7. Pracownik, który miał fizyczny kontakt z substancją, winien jak najszybciej, w zależności od sytuacji, umyć ręce lub skorzystać z prysznica stosując mydło.
8. Pracownik, który ujawnił substancję zobowiązany jest unikać kontaktu z innymi osobami oraz niezwłocznie sporządzić listę osób, które miały kontakt z substancją.

Rozpylenie substancji niewiadomego pochodzenia.

1. W przypadku rozpylenia w pomieszczeniu substancji niewiadomego pochodzenia należą:
  - a) zamknąć wszystkie okna w pomieszczeniu,
  - b) opuścić pomieszczenie,
  - c) zabezpieczyć drzwi w sposób minimalizujący wymianę powietrza (np. wykorzystując ubranie, papier, gazety, płachtę, folię, koc).
2. Pracownik niezwłocznie informuje przełożonego lub członka zespołu antyterrorystycznego, o rozpyleniu substancji i zabezpiecza tak miejsce, gdzie doszło do rozpylenia, by żadna inna osoba nie miała do niego dostępu.
3. Starać się uspokoić dzieci, dać im wypowiedzieć się, wysłuchać je.
4. Pracownik, który miał fizyczny kontakt z rozpyloną substancją, winien jak najszybciej, w zależności od sytuacji umyć ręce lub skorzystać z prysznica stosując mydło.
5. Pracownik, który ujawnił rozpylenie substancji zobowiązany jest unikać kontaktu z innymi osobami oraz niezwłocznie sporządzić listę osób, które miały kontakt z rozpyloną substancją.